

חק לישראל – פרשת קדושים יום ה'

נביא – יחזקאל פרק כ' כג'-כז'

(כג) גם אני נשאתי את ידי להם במדבר להפיץ אתם בגוים ולזרות אותם בארצות: (כג) אף אנא קימית במימרי להון במדברא לאגלאה יתהון לביני עממיא ולברא יתהון במדינתא:

(כד) יען משפטי לא עשו וחקותי מאסו ואת שבתותי חללו ואחרי גלולי אבותם היו עיניהם: (כד) חלף דיני לא עבדו ובקימי קצו וית טיומי שביא דילי אחילו ובתר טעות אבהתהון הואה עיניהון:

(כה) וגם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם: (כה) ואף אנא מדמדדו במימרי ולא אבו לקבלא לנביאי ארחיקתינון ומסרתינון ביד שנאיהון ובתר יצריהון טפשא אזלו ועבדו גזירן דלא תקנו ונימוסין דלא אתקימתון בהון:

(כו) ואטמא אותם במתנותם בהעביר כל פטר רחם למען אשמים למען אשר ידעו אשר אני יהוה: (כו) ואסיבית יתהון במתנתהון באעברא כל פתח ולדא בדיל דאצדינון בדיל דידעון די אנא יי:

(כז) לכן דבר אל בית ישראל בן אדם ואמרת אליהם כה אמר יהוה יהוה עוד זאת גדפו אותי אבותיכם במעלם בי מעל: (כז) בכך אתנבי לבית ישראל בר אדם ותימר להון כדנן אמר יי אלהים עוד דא ארגיזו קדמי אבהתכון בדשקרו במימרי שקר:

רש"י

זיד ירס להעצירם לאותם זכורות למוך
הרי חוקים לא טובים. למען אשמים –
אשמים ואחריב אותם, אשמים לשון שמה
והמפרשו לשון אשמה טועה הוא שהאל"ף
אינה משקשי התיבה. אשר ידעו – כשאציר
עליהם הרעה:
(כז) עוד זאת – הוסיפו לעשות כשהצירתי
אל הארץ:

(כג) להפיץ אותם – מאז הצטחתם להפיץ
כי תוליד בנים ובני בנים וגו' (דברים 7):
(כה) נתתי להם חוקים לא טובים – מסרתם
זיד ירס להכשל בעוונם וכן ת"י ומסרתינון
זיד ירסו טפשא ואזלו ועבדו גזירן דלא
תקנו ונימוסין דלא יתקיימו בהון:
(כו) ואטמא אותם במתנותם – אותם מתנות
שחקתי להם לקדש לי כל זכור מסרתם

כתובים – משלי פרק כז ז'-יא'

(ז) נפש שבעה תבוס נפת ונפש רעבה כל מר מתוק: (ז) נפשא דשבעא דישא כבריתא
ונפשא דכפנא כל מידם דמריר חלי לה:
(ח) בצפור נודדת מן קנה בן איש נודד ממקומו: (ח) היך צפרא דמשנא מן קנה היכנא
הוא גברא דמשני דוכתיה:
(ט) שמן וקטרת ישמח לב ומתק רעהו מעצת נפש: (ט) משחא ובוסמא דמחרין לבא
הכנא גברא דמבסים לחברי בתרעיתא דנפשיה:

חק לישראל – פרשת קדושים יום ה'

(י) רָעָה וְרַעָה (וְרַעָה) אָבִיךָ אֶל תַּעֲזֹב וּבֵית אָחִיךָ אֶל תָּבוֹא בַּיּוֹם אֵיךָ טוֹב שָׁכַן קָרוֹב מֵאֵחָ רְחוֹק: (י) חֶבְרָךְ וְחֶבְרִיָּה דַאֲבוּךְ לֹא תִשְׁבֹּק וּבֵבִיתָא דַאֲחוּךְ לֹא תַעֲוֹל בַּיּוֹמָא דַתְּבַרְךְ טַב שִׁכְנָא קָרִיב מֵאֵחָ רְחִיק: (יא) חֲכָם בְּנֵי וְשִׁמּוֹחַ לִבֵּי וְאַשְׁיֵבָה חֲרָפֵי דְבָרֵי: (יא) אַתְחַכֵּם בְּרֵי וְחָדֵי לְבֵי וְאַחֲזֹר מַלְתָּא לְאַלְיָן דַּמְחֲסִדִּין לֵי:

רש"י

מעשיו שהן מחוקין להקב"ה טוב לו ממה שהוא ממלא תאוה לבו:
(י) רעך ורע אחיך – הקב"ה שנקרא רע לישר' ורע אחיך שחיבב את אבותיך. אל תעזב – אם עזבת יצא עליך פורענות. ובית אחיך – אל תצטח צבני עשו וישמעאל שיקרבוך מצניו כשגלו ישראל לצבל היו אומרים למוליכיהם בקולר צבקה מכס הוליכונו דרך אחינו בני עשו וישמעאל' והיו בני ישמעאל יולאים לקראתם ומקלמין אותם צמיני מלוחים ונודות נפוחים. מאח רחוק – טוב שישכון צניכס הקרוב לקוראיו משתבאו אלל אח שנתרחק לאמור יקרבו ימי צבל אחי וגו':
(יא) חכם בני – התחכם בני. ושמה לבי – ותהא לבי שמח בך:

(ז) תבוס נופת – תרמוס כרגל כמו יבוס קמינו (תהלים נד). כל מר מחוק – כל דבר מר מחוק לה, ויש לפותרו בתלמוד תורה המראה א"ע כשבע שאינו מתאוה לדברי תורה לתאוה נפש. תבוס נופת – אף הטעמים המיושבים על הלצ איני חסודים עליו והמתאוה לה אפי' דברים הבאים לו צמיריות וציגיעה הם מחוקים לו:
(ח) נודת מקנה – שהולכת ומטלטלת כן האיש הנודד ממקומו ת"ח הנודד מן הלמוד מלחזור על גרסותו:
(ט) שמן וקטרת – ריח שמון אפרסמון וריח קטרת משמחין לב. ומת רעהו מעלת נפש – מי שחברו מקרבו וממתק לו בדבריו הוא טוב ממ' שנפשו יועלתו, ד"א ומתק רעהו המכשיר

משנה – חולין פרק ג'

(א) אֵלֹו טְרֵפוֹת בְּבִהְמָה, נְקֻבַת הַיּוֹשֵׁט, וּפְסוּקַת הַגְּדָגְרַת, נֶקֶב קָרוֹם שֶׁל מִתָּה, נֶקֶב הַלֵּב לְבֵית חֶלְלוֹ, נִשְׁבְּרָה הַשְּׂדֵרָה וְנִפְסַק הַחוּט שְׁלָה, נִטְלַ הַפְּבֵד וְלֹא נִשְׁתִּיר הַיָּמֵנוּ כְּלוּם, הִרְאָה שְׁנִקְבָה אוֹ שְׁחִסְרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, עַד שֶׁתִּנְקֵב לְבֵית הַסְּמִפוֹנוֹת. נִקְבָה הַקְּבָה, נִקְבָה הַמְּרָה, נִקְבוּ הַדְּקִין, הַפְּרִס הַפְּנִימִית שְׁנִקְבָה, אוֹ שְׁנִקְרַע רַב הַחִיצוֹנָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַגְּדוּלָה טְפַח, וְהַקְּטָנָה בְּרֵבָה. הַמְּסִס וּבֵית הַפּוֹסוֹת שְׁנִקְבוּ לְחוּץ, נִפְלָה מִן הַגָּג, נִשְׁתַּבְּרוּ רַב צְלֵעוֹתֶיהָ, וְדְרוֹסַת הַזָּאֵב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, דְּרוֹסַת הַזָּאֵב בְּדָקָה, וְדְרוֹסַת אֲרֵי בְּגָסָה. דְּרוֹסַת הַנֶּץ בְּעוֹף הַדֶּק, וְדְרוֹסַת הַגָּס בְּעוֹף הַגָּס. זֶה הַכֶּלֶל, כֹּל שֶׁאֵין כְּמוֹהָ חַיָּה, טְרֵפָה:
רע"ב – (א) ניקב הוּשט – שני עורות יש לו לוּשט, החיון חלוס, והפנימי לבן. אם ניקב זה בלל זה, כשרה. ניקבו שניהן אפילו זה שלל כנגד זה, טריפה. וכל נקב צמשהו:

ופסוקת הגרגרת – לרחצה צרובה. ואינה טריפה עד שיפסק רוב החחל. ועוזי התנוך אינו משלים לרוב. ודוקא כשנפסקה לרחצה הוא דפסולה צרובה. אבל לארכה של קנה,

חק לישראל – פרשת קדושים יום ה'

מחמש האונות שיט לריאה. ואם נחסרה אחת משלש האונות של כל ימין, יש אומרים שהענוניתא משלמת וכשרה. ואם חסרה הענוניתא עצמה, יש מכשירין, דאין זה חסרון, שהרבה בהמות אין להם ענוניתא. כך מוכח בגמרא: עד שתנקב לבית הסמפונות – קנוקות קטנות המתפשטות בתוך הריאה כולן שופכין לסמפון הגדול. ולבית הסמפונות דתון, כלומר לסמפון הגדול שכל הסמפונות שופכים לו. ואין הלכה כרבי שמעון: ניקבה הקיבה – נקב מפולש לתוך חללה בכל שהוא: ניקבה המרה – הכיס שלה. למקום שאין הכבד סותמתה: ניקבו הדקין – בני מעים. למקום שאין דקים אחרים סמוך לנקב להגן עליו. אבל הדרא דכנתא דאנקיב לחזריה, חזריה מגין עליה: כרס הפנימי – כל הכרס כולו קרוי כרס פנימי. ונקובתו במשהו. כרס החיונה, בשר החופה את רוב הכרס והוא קרוי עב על כל החלל מן החזה ועד הירכים. והכרס מיעוטו נחבא תחת כלעות החזה ורובו תחת אותו קרוי. ונקרע ברובו דקאמר, היינו שרואים כמה יש מן הקרוי כנגד אותו רוב הכרס, ואם נקרע שם רוב מה שיט מן הקרוי כנגד הכרס, טריפה. ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו קרוי, כשרה: הגדולה טפה – בשור גדול אם נקרע טפה, טריפה, אף על גב דלא הוא רובה. ובעגל קטן מטרפא ברובה, אף על גב דלא הוא טפה. והלכה כרבי יהודה: המסס ובית הכוסות – סוף הכרס עשוי ככובע וקרוי בית הכוסות, והמסס מחובר בו, וסביב לחבורן כשצאים להבדילן יש דופן לזה ודופן לזה, ובאמצע הן שופכין זה לתוך זה. והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס, ומן המסס לקיבה, ומהקיבה לדקין: שניקבו לחוץ – שהנקב נראה מבחוץ. כגון שניקבו או זה או זה שלא במקום חבורן. לאפוקי אם ניקבו במקום חבורן דכשר, לפי שדופן המסס מגין על נקבי בית הכוסות, ודופן בית הכוסות מגין ען נקבי המסס: נפלה מן הגג – ושחטה מיד, טריפה, אם לא הלכה ברגליה אחר נפילתה. דחוישינן שמא נתרסקו אצריה. ואם

אפילו לא נשתייר בה חוליא אחת למעלה לכל הראש וחוליא אחת למטה סמוך לכנפי ריאה, כשרה, לפי שכל זמן שהבהמה מושכת ארצה יותר, הסדק מתמעט ואינו נראה: ניקב קרום של מוח – ב' קרומים יש למוח, העליון דבוק לעצם הגולגולת, והשני הסמוך למוח. אם ניקב העליון והשני הסמוך למוח קיים, כשרה. ניקב השני הסמוך למוח אע"פ שהעליון קיים, טריפה, ואע"פ שלא ניקב העצם: ניקב הלב לבית חללו – ב' חללים יש ללב, הגדול לכל ימין הבהמה, וחלל הקטן לכל שמאל. אם ניקב הלב במשהו והגיע הנקב לאחד משני אלו החללים, טריפה. וכן אם ניקב בסחוס שבלב העשוי כעין ציב והוא קרוי קנה הלב, טריפה: נשברה השדרה – חוליות השדרה: ונפסק החוט – כמין חוט לבן יולא מן המוח ועובר על פני אורך השדרה כולה, וקרוי דק מקיף את החוט. ואם נפסק רוב היקפו של קרום זה ברחבו, היינו נפסק החוט וטריפה, ואילו לא נשברה השדרה, אלא אורחא דמלתא נקט, דרוב פסיקת החוט על ידי שבירת השדרה היא: ניטל הכבד ולא נשתייר הימנו כלום – טריפה. עד שישתייר כזית במקום מרה, וכזית במקום שהיא חיה משם, דהיינו מקום תלייתה כשהיא מעורה ודבוקה תחת הכליות, ואם נשתייר בה פחות משני זיתים בשני מקומות הללו, או אפילו יותר משני זיתים ושלא בשני מקומות הללו, טריפה: הריאה שניקבה – שני קרומים דקים יש לריאה, ניקב זה בלא זה, כשרה. ניקבו שניהן והרוח יולא כשנפחים אותה, טריפה. ומטעם ריאה שניקבה נאסרו כל הסירכות שצריאה כשהם במקום דעבידי לאינתוקי, לפי שאין סירכא בלא נקב, שהריאה שואבת כל מיני משקה והמשקה נעשה עב בתוכה ויולא מעט מעט דרך הנקב ונקפה ונעשה קרום. וכשהסירכות במקום ללא עבידי לאינתוקי כגון אונא באונא כסדרן, זו מגינה על זו וחוזרת לבריאותה ואין הנקב מתגלה. אבל כשהם במקום דעבידי לאינתוקי, הקרום מתפרק והנקב מתגלה: או שחסרה – כגון שחסרה אחת

חק לישראל – פרשת קדושים יום ה'

הן, וא"ל, קולית היךך שקפץ ממקומו מן החור שבעלם האליה שהוא תחוב בו, והוא לאיעכול ניציה. [ב"ל], לקחה אפילו בכחוליא אחת, וכל שכן בשתייה, והוא למטיא לקותא למקום חריץ של כוליא. [ג], טחול שניקב נקב מפולץ במקום עבה שבו, ואם נשתייר בו כעובי דינר זהב, כשר. [ד], סימנים שגדלדלו ברובו, כלומר שנתלשו בכמה מקומות ומחוזרים כאן מעט וכאן מעט. [ה], נעקרה כלע מעיקרה. דוקא נשתברו תנן במתניתין דבעינן רובא. אבל נעקרה כלע אחת מעיקרה עד חצי חולייתה, טריפה. [ו], וגולגולת שהוכתה מכות רבות על גולגולתה ולא נפתחה ולא ניקב הקרום, אם רובה נחבסה דהיינו נתרולאה, טריפה. [ז], ובשר החופה את רוב הכרס ברובו, נמי איכא למאן דאמר דתנא מייתי ליה בזה הכלל, ולא הזכיר בפירוש במשנה, לפי שאינם מפרשין הכרס החיונה ששנוי במשנה שהוא בשר החופה את רוב הכרס כדפרישנא לעיל. וכן מייתי תנא בזה הכלל בהמה שנחתכו רגליה האחרונים מן הארכובה ולמעלה, טריפה. וחסרון בשדרה, שם חסרה חוליא אחת, טריפה. וגולה, שנפל עורה והופשטה כולה או מחמת שחין או מחמת מלאכה, טריפה. וחרותה, שנמקה ריאה שלה ונעשית כחריות של דקל מחמת פחד שהבעיתה אדם, דדוקא בידי שמים תנן לקמן שהיא כשרה משום להדרא בריאה, אבל לא בידי אדם. וכל הגי טרפות רבינה תנא בזה הכלל: כל שאין כמוה חיה – שלקתה מכה, שאין בהמה לקויה דוגמתה יכולה לחיות:

הלכה מלוא קומתה, כשרה ואינה כריכה בדיקה. ואם עמדה ולא הלכה ושחטה, כריכה בדיקה. וכן אם שהתה מעת לעת אחר שנפלה ושחטה, אע"פ שלא הלכה ולא עמדה, כשרה וכריכה בדיקה, ובדיקה זו בחלל הגוף בפנים לראות אם נתרסקו אבריה. ובית הרחם וכן הסימנים אין בהם משום ריסוק אברים: נשתברו רוב כלעותיה – עשרים ושתיים כלעות גדולות שיש בהן מוח יש לבהמה, אחת עשרה מכאן ואחת עשרה מכאן. נשתברו שש מכאן ושש מכאן, או אחת עשרה מכאן ואחת עשרה מכאן, זהו נשתברו רוב כלעותיה. והוא שנשברו מחליין כלפי השדרה, לפי ששם חיותה ולא מחליין לכל החזה: ודרוסת הזאב – שמכה בצפרניו בבהמה ומטיל בה ארס ושורפה. ואין דריסה אלא ביד, אבל לא ברגל. ואין דרוסה אלא מדעת. ודרוסה שאמר, כריכה בדיקה כנגד בני מעים, וכגון ספק דרסה או שראה שדרסה ואין מקום הדריסה ניכר מבחוץ, כריכה בדיקה גבה וכריסה ולידה וכל שנגד בני מעים. ואם האדים שם בשר, טריפה. ואם ודאי דרוסה היא, בודק כנגד מקום הדריסה ורואה, אם האדים הבשר, טריפה. ואם לאו, כשרה: דרוסת הזאת בדה – אבל בגסה לא אלים זיהריה למקלייה: ודרוסת ארי בגסה – וכל שכן בדה. וריב יהודה לפרושי מלחיה דתנא קמא אחי ולאח לאפלוגי עליה. והלכה כמותו: הנץ – אשפרוי"ר בלע"ז: בעוף הדק – יונים ואפורים: דרוסת הגס – אשטו"ר: בעוף הגס – ארזים ותרנגולים: זה הכלל – לאחויי שבעה מיני טרפות שלא הזכירו במשנה, ואלו

(ב) וְאֵלּוּ כְשֵׁרוֹת בְּבַהֲמָה, נִקְבָּה הַגְּרִגֵּרָת אוֹ שֵׁנִסְדָּקָה. עַד פְּמֹה תַחְסֵר, רַבֵּן שְׁמֵעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַד בְּאֶסֶר הָאֵיטְלָקִי. נִפְחָתָה הַגְּלִגְלֵת וְלֹא נִקְבָּה קְרוֹם שֶׁל מֹחַ, נִקְבָּה הַלֵּב וְלֹא לְבֵית חֲלָלוֹ, נִשְׁבְּרָה הַשְּׂדֵרָה וְלֹא נִפְסַק הַחוּט שְׂפָה, נִטְלָה הַכְּבִיד וְנִשְׁתַּיַּר הַיִּמָּנָה בְּזֵית, הֶמְסֵס וּבֵית הַפּוֹסוֹת שֵׁנִקְבוּ זֶה לְתוֹךְ זֶה, נִטְלָה הַטְּחוּל, נִטְלָה הַכְּלִיֹּת, נִטְלָה לְחֵי הַתַּחְתּוֹן, נִטְלָה הָאֵם שְׂפָה, וְחֲרוּתָה בִּיְדֵי שְׂמַיִם. הַגְּלוּדָה, רַבִּי מֵאִיר מִכְשִׁיר, וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין: רע"ב – (ב) ניקבה הגרגרת – בלא חסרון איסר כדמפרש. ואם ניקבה נקבים הרבה מפולסים ואין בהן חסרון, רואין אם

חק לישראל – פרשת קדושים יום ה'

הרחס, מטרי"ץ בלע"ז, שהעובר מונח צה: וחרותה בידי שמים – שצמקה הריאה שלה ויבשה כחירות של דקל מקול רעם וצרק ו"ל וראיית צרקו, כשרה. ובידי אדם כגון שהצעייתה אדם או שאר כל הצריות כגון שאגת אריה וקול שחל, טריפה. והיכי ידעינו אם בידי שמים וכשרה, אם בידי אדם וטריפה, בקיץ מביא כלי חרס לבנים וממלאן מים קרים ומניח הריאה בתוכם מעת לעת, אי הדרא צריא, בידי שמים היא וכשרה. ואי לא הדרא צריא, בידי אדם היא וטריפה. ובחורף מביא כלי חרס שחור, שאינו מויע כמו הלבן ואין המים מלטננים בו, ויש מפרשים שמביא כלי נחושת, וממלאן מים פושרים ומניח הריאה בתוכן מעת לעת, אי הדרא צריא, כשרה. ואם לאו, טריפה: הגלודה – שהופשט עורה מעליה, אם נשאר זה עור כרוחב סלע על פני השדרה כולה שנמלאו חוליות השדרה כולן מחופים, הרי זו כשרה. ואם נפשט ממנו רוחב סלע על פני כל השדרה, אע"פ שכל שאר עורה קיים, טריפה, וכן פסק הלכה:

כל מה שחסר יעלה יותר משיעור איסור, טריפה. ואם כאיסור או פחות, כשרה. וכן הלכה: או שנפדקה – והוא שישתייר בה צקנה למעלה ולמטה כל שהוא: נפחתה הגולגולת – העצם נפחת ורואים אנו שלא ניקב קרום של מוח: ניטלה הכבד ונשתייר הימנה כזית – והוא שיהיה כזית במקום מרה, וכזית במקום שהיא מעורה: זה לתוך זה – שסמוכין הן ודופן של שניהם אדוקים זה לזה ובאמצעיתן הן שופכין זה לזה. ואם חזרו וניקבו במקום אדוקת דפנותיהם ואין הנקב נראה במקום עביו ולא נשתייר בו כעובי דינר זהב, טריפה, כדמפרשין לעיל: ניטלו הכליות – צין שניטלו שתיהן צין שניטלה אחת מהן, כשרה. ולא שנו אלא ניטלו. אבל הכוליא שהקטינה מחמת חולי צדקה עד כפול, בגסה עד כענבה בינונית, טריפה. ואם מלחה מים סרוחים, טריפה. מים זכים, כשרה: ניטל לחי התחתון – מעל הבשר והסימנים מחוברין בצקר. ולא שנו אלא שיכולה לחיות על ידי הלעטה ששופכים המאכל לתוך פיה. אבל אינה יכולה לחיות על ידי הלעטה, טריפה: ניטלה האם – היא

(א) וְאֵלֶּי טְרֵפוֹת בְּעוֹף, נְקוּבַת הַיּוֹשֵׁט, פְּסוּקַת הַגְּרִגְרָת, הַפֶּתַח הַחֲלָדָה עַל רֵאשֵׁי מְקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה, נֶקֶב הַקְּרָקֶב, נֶקֶב הַדְּקוּן. נִפְלָה לְאוֹר וְנִחְמְרוּ בְּנֵי מַעֲיָה, אִם יִרְקִים, פְּסוּלִין. אִם אֲדָמִים, בְּשָׂרִים. דִּרְסָה, וְטְרֵפָה בַּפֶּתַל, או שרצצתה בהמה ומפרקסת, ושהתה מעת לעת ושחטה, כשרה:

מראיתו. לשון מעי חמרמרו: ירוקים פסולים – הכי קאמר, אצרים שדרכן להיות אדומים, כגון הלב והכבד והקורקבן שדרכן להיות אדומים באוויזן ותרגוליס ותורים ובני יונה וכיוצא בהן, אם נשתנו ונעשו ירוקים מחמת האור, פסולים. ואם נשאר אדומים כמו שהיו, כשרים. והוא הדין הדקים שדרכן להיות ירוקים, אם נשתנו מצריותן ונהפכו אדומים, פסולים. וכן עופות המים שהלב והכבד והקורקבן שלהם ירוקים, אם נפלו לאור והאדימו, פסולים. שכל שנתנו מראיתן מחמת האור, פסולים. ושיעור שנוי המראה, צמשהו כמו שהנקב צמשהו: דרסה – אדם צרגליו: או שטרפה בצולת – שהכה זה

רע"ב – (א) הכחה חולדה על ראשה – שנשכה בשניה. דאילו ציד, יש דריסה לחולדה בעופות, וכל כנגד החלל מטרפא ביה: מקום שעושה אותה טריפה – שיש לחוש שמא ניקב קרום של מוח. וכילד היא עושה, מכנים ידו לתוך פי העוף ודוחק אצבעו למעלה. אם המוח מצבצב ויוצא, בידוע שניקב הקרום וטריפה: ניקב הקורקבן – והוא שיהיה הנקב בצקר הקורקבן ובכיס שבתוכו שהמאכל עובר בו, להיינו שיהיו נקובים הכיס והבשר זה כנגד זה. אבל קורקבן שניקב וכיס שלו קיים, או אפילו ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה, כשרה: ונחמרו בני מעיה – כוולו מחמת האור ונהפכו

חק לישראל – פרשת קדושים יום ה'

זמה. שכל טריפות שמו חכמים צהמה, כגדן בעוף. יתר עליהן העוף, אלו השנויים במשנה:

(ד) ואלו כשרות בעוף, נקבה הגרגרת או שנסדקה, הכתה חלדה על ראשה מקום שאינו עושה אותה טרפה, נקב הזפק. רבי אומר, אפילו נטל. יצאו בני מעיה ולא נקבו, נשתברו גפיה, נשתברו רגליה, נמרטו כנפיה. רבי יהודה אומר, אם נטלה הנוצה, פסולה:

אינו יכול לחיות: נשתברו גפיה – עצמות הכנפים. ודוקא נשתברו. אבל שמוטת גף בעוף, טריפה, חיישין שמה ניקבה הריאה לפי שהריאה נחצת בין הכלעות וקרום הבשר רק ודק בין כלע לכלע וכשמוט גפה מתנתקת הריאה עם הגף: נשתברו רגליה – מן הארכובה ולמטה. או אפילו למעלה ולא יאכל העצם לחוץ. אבל יאכל לחוץ, תנו צהמה המקשה ופרק 17 דהוי טריפה, ושם נפרש: נמרטו כנפיה – היינו נוטה גדולה שעל כל גופה: נוטה – היא הדקה שעל הבשר שאין לה קנים, לחשיב לה כגדולה. ואין הלכה כרבי יהודה:

זכות: או שרצחה זמה – לאיכא למיחש להני תלתא משום ריסוק איברים. ועדיין מפרכסת: אם שהתה מעת לעת ושחטה כשרה – ובעיא בדיקה כדכתיבין לעיל גבי

רע"ב – (7) ניקבה הגרגרת או שנסדקה – נקובת הגרגרת וסדיקתה בעוף כנקובת הגרגרת וסדיקתה צהמה. וכבר פירשנו לעיל. ואם ניקבה נקב שיט זה חסרון, אם החסרון הוא כשיעור רוב חלל הקנה של אותו העוף, טריפה. ואם לאו, כשרה: הזפק – הוא סמוך לזקן. וכל הנמשך עם הזקן כשהעוף מושך לזקנו, דינו כזקן ונקובתו במשנה. ושאר הזפק אם ניקב כשר: רבי אומר אפילו ניטל – ואין הלכה כרבי: יצאו בני מעיה – לא שנו אלא שבשעה שהכניסו לתוכו לא הפך עליונו לתחתונו או עגולה זו למעלה מכמות שהיתה שהחליף, זו למעלה וזו למטה. אבל הפך זהו, טריפה, שכיון שנהפך אחד מהם

(ה) אחיזת הדם, והמעשנת, והמצננת, ושאיכלה הרדופני, ושאיכלה צואת תרנגולים, או ששתתה מים הרעים, בשרה. אכלה סם המות או שהיטיה נחש, מתרת משום טרפה, ואסורה משום סכנת נפשות:

הליחה הרביעית שהיא האדומה, לפי שאינה מזויה כל כך צהמות: הרדופני – סם המות צהמה. וכן לואת התרנגולים, הצהמות האוכלות ממנה מתות: מים הרעים – מים מגולים: סם המות – דבר שהוא סם המות לאדם ואינו סם המות לצהמה:

רע"ב – (ה) אחיזת הדם – שאחזה דם וחלתה: והמעשנת – שנכנס עשן בגופה: והמצננת – חולי מחמת אינה. ורמז"ס פירש, אחיזת הדם, שגבר עליה הדם. והמעשנת, שגברה עליה הליחה השחורה. והמצננת, שגברה עליה הליחה הלבנה. ולא הזכיר

(ו) סימני בהמה וחייה נאמרו מן התורה, וסימני העוף לא נאמרו. אבל אמרו חכמים, כל עוף הדורס, טמא. כל שיש לו אצבע יתרה, וזפק, וקרקבנו נקלה, טהור. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר, כל עוף החולק את רגליו, טמא:

הכיס שבתוך הקורקבן נקלה מבשר הקורקבן. ולא שיהיה כל עוף טהור כריק לכל הסימנים הללו אלא סימן אחד בלבד די ובלבד שנדע בו שאינו דורס ואוכל. והגאונים כתבו שמסורת זידם שאין מכשירים עוף הבא

רע"ב – (ו) הדורס – האוחז בצפרניו ומגביה מן הקרקע מה שהוא אוכל. ויש שפירשו, שאינו ממתין לבעל חי עד שימות אלא אוכלו מחיים: אצבע יתירה – זו אצבע הגבוהה שאחורי האצבעות: וקורקבנו נקלה –

חק לישראל – פרשת קדושים יום ה'

חולק את רגליו – כשמעמידו על החוט נותן שתי אצבעותיו מכאן ושתיים מכאן: עמא – צידוע שהוא דורס:

בסימן אחד ואע"פ צידוע לנו בו שאינו דורס ואוכל, אלא אם כן היה אותו סימן שקורקבנו נקלף ציד, אבל אם אינו נקלף ציד אע"פ שיש לו זפק או אצבע יתירה מעולם לא התירוהו:

(ז) וּבְחֻגְבֵימ, כֹּל שֵׁישׁ לוֹ אַרְבַּע רִגְלִים, וְאַרְבַּע בְּנָפִים, וְקִרְסָלִים, וּבְנִפְיוֹ חוֹפִין אֶת רַבּוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר. וְשִׁמּוֹ חֻגְב. וּבְדָגִים, כֹּל שֵׁישׁ לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי קִשְׁקֶשֶׁיִן וְסִנְפִיר אֶחָד. וְאֵלּוּ הֵן קִשְׁקֶשֶׁיִן הַקְּבוּעִין בּוֹ. וְסִנְפִירֵיךָ, הַפּוֹרֵחַ בְּהֵן:

ידוע ששמו חגב. וכן הלכה: כל שיש לו סנפיר והשקשה – אפילו אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן, או שיש לו עכשיו ועתיד להשיגו כשיוצא מן המים, מותר: וסנפירין הפורח בהן – ששט בהן על פני המים:

רע"ב – (ז) ובחגבים – זהו סימן טהרתם: כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים ויש לו קרסולים – הם שתי רגלים ארוכות לבד הארבע והם סמוך לזנב ממעל לרגליו לנחת בהם, כשהוא רוצה לקפוץ מתחזק בהם: רבי יוסי אומר ושמו חגב – אע"פ שיש בו ארבעה סימנים הללו אינו כשר אלא אם כן

גמרא – חולין דף פד' ע"א

אשר יצוד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת תנו רבנן כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון יכול יקח אדם מן השוק ויאכל ת"ל וזבחת מבקרך ומצאנך יכול יזבח כל בקרו ויאכל כל צאנו ויאכל ת"ל מבקרך ולא כל בקרך מצאנך ולא כל צאנך מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה מי שיש לו מנה יקח לפסו ליטרא ירק עשרה מנה יקח לפסו ליטרא דגים חמשים מנה יקח לפסו ליטרא בשר מאה מנה ישפתו לו קדרה בכל יום ואינך אימת מערב שבת לערב שבת אמר רב צריכין אנו לחוש לדברי זקן אמר רבי יוחנן אבא ממשפחת בריאים הוה אבל כגון אנו מי שיש לו פרוטה בתוך כיסו יריענה לחנווני א"ר נחמן כגון אנו לזוין ואוכלין כבשים ללבושך מגז כבשים יהא מלבושך ומחיר שדה עתודים לעולם ימכור אדם שדה ויקח עתודים ואל ימכור אדם עתודים ויקח שדה ודי חלב עזים דיו לאדם שיתפרנס מחלב גדיים וטלאים שבתוך ביתו ללחמך ללחם ביתך לחמך קודם ללחם ביתך וחיים לנערותיך אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן תן חיים לנערותיך מיכן למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין:

רש"י על הגמרא

לאו לא יקנה צוק: כל בקרו – אם אין לו אלא שור אחד יזכנו: לפסו – לקדחתו לשון אילפס: משקל ליטרא ירק – אבל בשר לא

אלא בהזמנה הזאת – כאילו הוא כל שאינה מזומנת לו כלומר לא יאכל בשר תדיר שלא יעני: מבקרך – אם יש לו בעדרו יקח ואם

חק לישראל – פרשת קדושים יום ה'

העולם היה משתנה והולך ולא היה צריח כמותן שבימי רבי יוחנן ולפיכך הוא אומר כגון אנו לאפילו אין לנו הפרוטה עלינו ללוות ולאכול: כצאים ללבושך – מקרא הוא בספר משלי קנה לך לאן ויהא לך הגיזין ללבוש: ויקח עתודים – לאן שיש לו מהם חלב לפרנסה וגיזין ללבוש: דיו לחדש – הכי משמע די חלב עזים די לך בחלצם ולא תשחטם ותאכלם: תן חיים לנערוותך – לזני ביתך למד דרכי חיים להסתפק במוזנות קלים:

יחול: דגים – היו בזול במקומם יותר מן הצפר: ישפות – כשנתנן קדרה על הכירה קרי שפיתה: ואינך אימת – אלו האחרים שאמרו ליטרא דגים וליטרא צפר אימת יאכלוה אם לא בכל יום: לחוש – ולהסתפק במוזנות קלים: אבא ממספחת בריאים – רבי יוחנן קרי לרב אבא: כגון אנו – שאין אנו בריאים: מי שאין לו אלא פרוטה ירינה לחנוני – ולא יסגף עצמו בעינוי ויכרך לזריות יותר: אמר רב נחמן כגון אנו – רב נחמן אחר דורו של ר' יוחנן היה ותמיד

זוהר – קדושים דף פה' ע"א

וּלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, כְּמִשְׁמְעוּ. וְאוֹקְמוּהָ, בְּמֵאן דְּגָרִים לְאַחֲרָא לְמַחְסֵי. וְכֵן מֵאן דְּמַחֵי לְבְרִיָּה רַבָּא. וְלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן וְגו', בְּמֵאן דְּלֹא מְטָא לְהוֹרָאָה וְאוֹרִי, (כמח דאת אמר) דְּכְתִיב, (משלי ז) כִּי רַבִּים חַלְלִים הִפְלִיחַ וְעֵצוּמִים כָּל הַרוּגִיָּה. וְהֵאֵי אַעְבְּרָא, מִשׁוּם וְלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, בְּגִין דְּאַכְשִׁיל לִיָּה לְחַבְרִיָּה לְעֵלְמָא דְּאַתִּי:

דְּתִנְיָן מֵאן דְּאָזִיל בְּאוֹרַח מִיִּשְׁרָא בְּאוֹרֵיִתָּא, וּמֵאן דְּאַשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵיִתָּא כְּדָקָא יְאוּת, אֵית לִיָּה חוֹלְקָא טָבָא תְּדִיר לְעֵלְמָא דְּאַתִּי. דְּהֵהִיא מְלָה דְּאוֹרֵיִתָּא דְּאַפִּיק מִפּוּמִיָּה, אֲזֵלָא וְשִׂאטָא בְּעֵלְמָא, וְסִלְקָא לְעֵילָא. וְכַמְּה עֵלְאִין קִדִּישִׁין מִתְחַבְּרָן בְּהֵהִיא מְלָה, וְסִלְקָא בְּאוֹרַח מִיִּשְׁרָא, וְאַתְעֵטֵר בְּעֵטְרָא קִדִּישָׁא, וְאַסְתַּחֵי בְּנִהְרָא דְּעֵלְמָא דְּאַתִּי, דְּנִגִּיד וְנִפִּיק מִעֵדוֹן, וְאַתְקַבַּל בֵּיהּ, וְאַשְׁתַּאֲב בְּגוּיָה, וְאַתְעֵנְג (ס"א ואתננע) סוֹחְרֵיָּה דְּהֵהוּא נְהָרָא, אֵילְנָא עֵלְאָה. וְכַדִּין נְגִיד וְנִפִּיק נְהוֹרָא עֵלְאָה וְאַתְעֵטֵר בֵּיהּ בְּהֵהוּא בַר נֶשׁ כָּל יוֹמָא, כְּמָה דְּאַתְמַר:

וּמֵאן דְּלָעִי (נ"א דיליף) בְּאוֹרֵיִתָּא, וְלֹא אֲשְׁתַּדַּל בְּהּ בְּאוֹרַח קְשׁוּט, (דף פ"ה ע"ב) וּבְאוֹרַח מִיִּשְׁרָא. הֵהוּא מְלָה סִלְקָא, וְסִטִּי אוֹרְחִין, וְלִית מֵאן דִּיתְחַבֵּר בְּהּ, וְכֵלָא דְּחִיָּין לָהּ לְבַר, וְאָזִיל וְשִׂאטָא בְּעֵלְמָא וְלֹא יִשְׁכַּח אֲתֵר. מֵאן גָּרִים לִיָּה הֵאֵי. הֵהוּא דְּסִטִּי לִיָּה מֵאוֹרַח מִיִּשְׁרָא, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב וְלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל. וּבְגִינֵי כֵּן כְּתִיב, וְיִרְאֵת מִאֲלֹהֶיךָ אָנֹכִי יי:

וּמֵאן דְּתִיאֲוֹבְתִיָּה לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵיִתָּא, וְלֹא אֲשְׁכַּח מֵאן דִּיּוֹלִיף לִיָּה, וְהוּא בְּרַחֲמֵיִתָּא דְּאוֹרֵיִתָּא, לְעֵי בְּהּ, וּמְגַמְגֵּם בְּהּ, בְּגַמְגוּמָא דְּלֹא יָדַע. כָּל מְלָה וּמְלָה סִלְקָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדִי בְּהֵהִיא מְלָה, וְקַבִּיל לָהּ, וְנִטַּע לָהּ סוֹחְרֵיָּה דְּהֵהוּא נְחֵלָא, וְאַתְעֵבִידוּ מֵאֲלִין מֵלִין אֵילְנֵין רַבְרַבִּין, וְאַקְרוּן עַרְבֵי נְחַל, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב, (משלי ה) בְּאַהֲבַתָּה תִּשְׁגָּה תְּמִיד:

חק לישראל – פרשת קדושים יום ה'

וְדוֹד מִלֶּפָא אָמַר, (תהלים פו) הוֹרְנִי יְיָ דְרָבְךָ אֶהְלֵךְ בְּאֲמֹתֶךָ. וּכְתִיב (תהלים כז)
וּנְחַנְנִי בְּאֶרֶח מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרֵי:

הלכה – הרמב"ם הלכות אישות פרק יב'

(י) כמה מזונות פוסקין לאשה פוסקין לה לחם שתי סעודות בכל יום סעודה בינונית של כל אדם באותה העיר שאינו לא חולה ולא גרגרן ומאותו מאכל של אנשי אותה העיר אם חטים חטים ואם שעורים שעורים וכן אורז או דוחן או משאר מינין שנהגו בהן ופוסקין לה פרפרת לאכול בה הפת כגון קטנית או ירקות וכיוצא בהן ושמן לאכילה ושמן להדלקת הנר ופירות ומעט יין לשתות אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין ופוסקין לה שלש סעודות בשבת ובשר או דגים כמנהג המקום ונותן לה בכל שבת ושבת מעה כסף לצרכיה כגון פרוטה לכבוס או למרחץ וכיוצא בהן:

(יא) במה דברים אמורים בעניי שבישראל אבל אם היה עשיר הכל לפי עשרו אפילו היה ממונו ראוי לעשות לה כמה תבשילי בשר בכל יום כופין אותו ופוסקין לה מזונות כפי ממונו ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפי' לחם שהיא צריכה לו כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה חוב עליו עד שתמצא ידו ויתן:

(יב) בעל שרצה ליתן לאשתו מזונותיה הראויות לה ותהיה אוכלת ושותה לעצמה והוא אוכל ושותה לעצמו הרשות בידו ובלבד שיאכל עמה מלילי שבת ללילי שבת:

(יג) האשה שפסקו לה מזונות והותירו המותר לבעל היה בעלה כהן אינו נותן לה כל מזונותיה תרומה מפני שטורח גדול הוא לה לשמור מדברים המטמאין ולאכלן בטהרה אלא נותן לה מחצה חולין ומחצה תרומה:

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה בת שמואלה,
דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.